

Реферат на тему: "Журналіст і митець Анатолій Марущак"

Анатолій Марущак

Реферат

на тему:

Журналіст і митець

Анатолій Марущак

На терені мистецької України журналіст і телеведучий Анатолій Марущак натхненно працює не перше десятиліття.

Стійкий нахил до саморозкриття у творчості, до творіння виявився у нього давно, ще в підліткові та юні роки, й пов'язаний з Одесою.

Писати вірші він почав, навчаючись у школі. У старших класах показав їх Степанові Олійникові. Серед них були написані українською мовою, а були й російською. С.Олійник з особливою прихильністю поставився до українськомовних

віршів. Сам А.Марущак пізніше розмірковував, чому в російськомовній Одесі класик національної літератури виділив його українські поезії. Причина була у ... знаннях. Анатолій дуже любив російських поетів, захоплювався ними, добре знав їхню творчість. З українською поезією обізнаний був значно менше. Знання й вело до наслідування. Його ж українські вірші звучали свіжіше, індивідуальніше.

Усвідомлено писати Анатолій Марущак розпочав, будучи студентом Одеського університету (1971 - 1976). Окрім внутрішнього потягу до цього спрямовувала творча, доброзичлива атмосфера на філологічному факультеті. Сприяли цьому й контакти з відомими науковцями - професорами Іваном Дузем та Василем Фащенком, дружні стосунки з доцентом Ларисою Бурчак, яка уважно, підтримуюче ставилася до А.Марущака.

У студентські роки він найактивніше звертався до традиційного для поетів (особливо для молодих) жанру — ліричної поезії. Настроевість, пейзажність, інтимність — такими рисами характеризувалися його перші вірші, з яких небагато зараз задовольняють творчі смаки А.Марущака. Писав також невеличкі оповідання, з яких окремі сторінки майже через два десятиліття увійшли до повісті "Высокий двор". З непересічних жанрів у його тодішньому доробку були казки у віршах, що писалися для дітей і дорослих.

У Херсон, до таврійських степових просторів, Анатолій Марущак приїхав 1978 року.

Моменту пошуку соціального амплуа й творчого самовияву, що є притаманним багатьом мистецьким натурам, у нього по суті не було. Він одразу відчув, що його цікавить телебачення, тягне знімати передачі й перейматися телевізійними турботами. Був лише шлях до втілення мрії.

У тому ж році А.Марущак влаштовується редактором радіо Херсонського

суднобудівного об'єднання, де працює два роки.

З 1980 - ще два роки у війську, служить старшим лейтенантом у Миколаєві.

Після повернення до Херсона у 1982-му його беруть диктором на обласне радіо. У 1985 - 1986 роках А.Марущак - старший редактор новин, заввіділу у структурі радіомовлення. А з 1986-го - через вісім років після приїзду до Херсона - він приходить на довгожданне й омріяне телебачення, де й розкрився його мистецький талант.

Треба відзначити, що Анатолій Марущак давно розумів безмежні можливості телебачення як засобу інформації та мистецтва. Незважаючи на те, що у 70-ті та ще в першій половині 80-их років ХХ століття у вітчизняному суспільстві воно не відігравало такої всепроникливої ролі, як зараз, що Херсонське телебачення (або, як воно тоді називалося, телерадіокомітет) було переважно ретрансляційним центром і не мало значної самостійності у формуванні й побудові програм, не часто виходило в ефір, він вірив, що телебачення зможе розкрити себе більш повно. На межі 80 - 90-х років, під час горбачовських реформ, це ставало реальністю.

Як тележурналіст А.Марущак знімав майже все — інформаційні сюжети, оперативні й публіцистичні матеріали, мистецькі й музичні передачі, створював нові рубрики й програми. У яких би жанрах він не працював на телебаченні, це постійно була творча робота. Які б адміністративні посади не обіймав, завжди знаходив можливість знімати й виходити в ефір.

В Анатолія Марущака є незвичайна риса - робити справу не просто сумлінно, старанно, а з неодмінним творчим підходом. Для нього творчість - це не тільки свіжий ракурс, цікава думка, непересічний співрозмовник, майстерність монтажу, виразна інтонаційність телемалюнку, але й щоденна спрямованість на мистецьке самоудосконалення. Якщо прозаїк Ю.Олеша сповідував принцип "жодного дня без рядка", то телередактор А.Марущак - "жодного дня без телевізійного кроку".

Його телевізійна постать, журналістська манера, його м'який, пластичний образ протягом багатьох років уходили й уходять до кожної (це зовсім не буде перебільшенням) таврійської оселі й несуть лагідну інформативність, злагодну тональність.

Проте це не означає, що А.Марущак увесь творчо розкривався перед нами й ми знали про нього все. Як справжній митець, він готував нам приємні сюрпризи й не поспішав виявляти усі грані своєї талановитості.

Працюючи спочатку старшим редактором інформаційної програми "Вечірній Херсон" (згодом перейменованої на "Таврійські новини"), потім, з 1994 року, заступником головного редактора Херсонського телебачення, а з 1996-го - головним редактором обласної телерадіокомпанії, А.Марущак підготував безліч різноманітних телепередач, значна частина з яких виходила, як раніше говорили, "на Київ", тобто демонструвалася у всеукраїнському просторі. З них виділю багаторічний інформаційно-музичний цикл "У неділю вранці", ігрову передачу "Чарівна регата", телевізійне інтерв'ю-портрет "Планета людей".

На всеукраїнському каналі показувалися також його тематичні телепередачі

"Говорить Таллінн" (1993), "Від Дніпра до Кури" (1995), "Сходження на гору Блаженства" (1997), "Осінь в Нормандії" (1998), що зображували й сповідали про особливості життя Естонії, Грузії, Ізраїлю, Франції.

Особливо запам'ятався Анатолієві Марущакові період, пов'язаний зі створенням передачі "Від Дніпра до Кури". Разом із творчою групою він побував у Грузії тоді, коли там йшла війна з Абхазією. Перебування у навколовоєнній ситуації, зустрічі на дорогах війни, зйомки безцінного матеріалу, що фіксують ті трагічні для обох народів події, глибоко увійшли в його серце. Враження від небезпечної телеподорожі посилювалося ще й тим, що це була перша українська журналістська група у Грузії після того, як республіка здобула незалежність.

Окреме місце в телевізійній творчості Анатолія Марущака посідають відеофільми. Їх він створив три – "Сіль землі" (1997), "Підранки" (1998) та "Північні люди Південного краю" (1998). Перші два фільми мали визнання й принесли йому звання лауреата. За них на Всеукраїнському фестивалі телевізійних і радіопрограм "Калинові острови" поспіль у 1997 і 1998 роках А.Марущак відзначався другою премією. На регіональному фестивалі теле— і радіопрограм "Україна – наш рідний край" (1998) він вийшов переможцем у номінації "За кращу журналістську роботу".

Особливим успіхом користувався фільм "Підранки" – одна з найкращих творчих робіт "Калинових островів"-1998. Не зайве додати, що того року в конкурсі телепрограм першої премії не було присуджено. Зроблений у формі відеотриптиху, фільм вирізнявся цікавою символічною стилістикою, вдалою операторською роботою і розповідав про життєві й творчі долі "трьох Микол" – Чернявського, Хвильового й Куліша.

На сьогоднішній день у Таврії немає рівних Анатолієві Марущакові за рівнем майстерності й знання телевізійної справи в усіх її різновидах і жанрах. Він є асом, профі під номером першим, наймайстернішим журналістом Херсонського телебачення, який може, вміє і любить робити все, що тільки можливо здійснювати на телевізії. (Єдине, що вимушено обмежує його теле— й відеонаміри, ідеї, — так це статус Херсона як непровідного регіонального телецентру, з недостатнім бюджетним і комерційним фінансуванням, з технічно застарілою відеоапаратурою, якої до того ж ще й не вистачає на всіх, і браком сучасних монтажних засобів). Його телевізійна культура, вишколена багаторічною націленістю на творчу, особистісну інтерпретацію будь-якого завдання, швидко й оптимально знаходить шляхи оформлення, подачі потрібного телевізійного матеріалу. І я не бачу, хто б найближчими роками міг скласти йому гідну конкуренцію.

Це – творче життя видимого Анатолія Марущака. Але є ще один бік його творчості – тривалий час не видимий і зовсім ним не популяризований. Цей бік не те щоб перебував у тіні – він майже ніколи не висвітлювався. Щось на зразок зворотньої сторони місяця. Це — літературна діяльність А.Марущака.

Заради об'єктивності треба сказати, що професія тележурналіста, особливо творчо діючого телевізійника, вже передбачає звернення до літературно вивіреного слова, — обдумування й написання сценаріїв, сюжетної лінії, публіцистично-інформативної або

публіцистично-образної основи передачі, фільму. Талановитий телемитець у сучасних культурно-духовних умовах – це синтез кадру й слова, думки й відеомонтажу, публіцистики й неймовірних можливостей сучасної знімальної техніки.

Як тележурналіст А.Марущак постійно працює зі словом, помноженим на силу дієвості й переконливості телебачення. Його передачі не тільки цікаво переглядати. Вони завжди з цікавістю слухаються. Вони магнітизують єдністю, з одного боку, відеоряду, "картинки", а з другого, — влучного вислова, характерної деталі, інтригуючого факту, озвучених добре відпрацьованим закадровим текстом. Телевізійну роботу він сприймає як мистецтво зйомок, слова й монтажу.

Але є й класично літературні форми в мистецькому доробку А.Марущака, і я вважаю, що саме літературно-художня діяльність є провідною в його творчості, що саме нею він назавжди увійде в історію культури Таврії, а таким чином – і у художню культуру України.

Анатолій Марущак – ліричний прозаїк і проникливий поет.

Перша його книжка вийшла друком 1990 року. Це була повість "Высокий двор", написана у співавторстві з братом Володимиром Марущаком. Це автобіографія дитинства, що пройшло в одеських закапелках, розмовах, сценках. Стиль книжки – м'яко романтичний, візерунковий, самоіронічний, з невимущеним одеським словесним колоритом, ностальгійний і задушевний, і читається вона легко, невимущено, з насолодою.

Повість змальовує підліткові роки головного героя, його життя у найближчому колі – стосунки з товаришами й родичами, однокласниками й вчителями. Твір традиційний для жанру автобіографії: є в ньому проблеми "дітей з батьками", шкільні колізії та оригінальні вчительські постаті, перше кохання. Повість просякнута світлим ліричним пафосом.

Сам письменник розповідав, що не ставив перед собою якихось складних літературних завдань. Він хотів розповісти про світ і світло дитинства, підліткових років, які незабутні тим, що їх вже не повернути. "Высокий двор" – це невимущений і легкий перебіг найбільш пам'ятних подій дитинства, це повість-спогад, з якої письменники або розпочинають свій шлях до літератури, або завершують. Анатолій Марущак розпочав.

Майже через десять років після цього побачили світ дві нові книжки А.Марущака – "Утоли мои печали..." і "Вольный стиль". Вони стали чи не головним художнім явищем 1999 року в Херсоні.

Хочу підкреслити, що нічого подібного у нас, в Таврії, давно не виходило. Після таких видань стають літературними учителями, художніми метрами. А в житті Анатолія Марущака нічого не змінилося. Він так само працює на телебаченні, так само готує творчі програми і так само продовжує писати й сподіватися на нові книжки. (До друку підготовлена й чекає на вихід збірка його віршів для дітей, а також закінчено роман "Бешеный ферзь" – про роки життя у Херсоні.)

"Утоли мои печали..." та "Вольный стиль" – це поетичні збірки.

Поезією зараз подивувати і важко і легко.

Важко, тому що, здається, вже не лишилося людини, яка б не випустила поетичну книжку, маючи таке бажання й бажаючи "пробратися" до Спілки письменників найпростішим шляхом. Важко тому, що за кількістю поетичних збірок у рік Україна, вірогідно, посідає зараз перше місце в Європі, Азії, Америці й в усьому-усьому світі. Поетична книжка зараз готується так само легко, як, наприклад, борщ, або як олів'є, або як літній салат.

Технологія поетичного книжкотворення відпрацьована до елементарності: людина покvapливо збирає все, що вона писала протягом багатьох років, або форсовано творить свіжоспечені поезії, все це розташовує з передмовою або без неї, знаходить спонсора або виділяє на це власні гроші – й мистецтво готово до власного чи мікролокального вжитку.

Поезією здивувати легко, тому що серед того, що зараз виходить друком, справжня поезія одразу виділяється, як золоте сяйво в темному й безкінечному тунелі, як ковток озону після сірої задухи, як непересічний фільм на тлі одноманітних і нав'язливих кіношаблонів.

"Справжня поезія" – це вічно актуальна теоретична проблема. Чи існують критерії справжності?

Справжню поезію неможливо прочитати один тільки раз. Її важко й невдячно довго інтерпретувати. Вона у чомусь агностицична, до кінця не збагнена. Вона не обов'язково має бути формально несподіваною, хоча наявність формальної свіжості, новизни завжди є естетично привабливою рисою. Справжній поезії властива ширість – почуттєва, версифікаційна, розумова.

А ще для того, щоб відчутти справжню поезію, я раджу взяти книжки Анатолія Марущака – "Утоли мои печали..." і "Вольный стиль".

А.Марущак увійшов до літератури так, як це зробили, наприклад, Ф.Тютчев і Ф.Кафка, а саме: неквапливо, ненав'язливо, проте дуже особистісно.

Поезії А.Марущак пише давно, майже тридцять років. Вони накопичувалися у його нотатниках, письменницьких аркушах, зошитах, архівах і – переважно лежали, тому що він не поспішав їх друкувати. Чому? Тому що поезія стає поезією не тоді, коли вона видрукована й "доходить" до людей, а тоді, коли вона є довершеною. Довершеність – це як французький коньяк. Чим довше настоюється – тим більше це поезія.

Вірші писалися не тоді, коли їх треба було написати (до державного, політичного або ще якогось ювілею, до виходу книжки, до задоволення своєї літературної амбіції), а тоді, коли вони – писалися. Коли душа єдналася зі словом, коли не можна було робити нічого, тільки писати й писати. Вони збиралися й накопичувалися, вони шліфувалися й перероблювалися стільки разів, скільки потрібно для досягнення цієї довершеності. І вже будучи викінченими творами, вони все одно продовжували лежати в осередках пам'яті поета, в його записах, паперах, вряди-годи з'являючись на сторінках окремих видань.

Відтак за рік могло з'явитися два-три десятки поезій, а могло і два-три вірші. Ніякої

кількісної програми, ніяких чисельних завдань. Поезія – це не тільки органічність художня, але й органіка співвідношень поета з собою і зовнішнім оточенням.

За кілька десятків років А.Марущак написав понад п'ятсот поезій, про що мало хто знав навіть з його найтіснішого оточення. Поетична робота – це було сокровенне, про що не розповідають й що не афішують. Маючи такий значний за обсягом доробок, що до того ж постійно у художньому плані вивершувався, поет не поспішав його виносити на люди. Й лише настійливі поради тих, хто знав про поетичне життя тележурналіста й телередактора, врешті посприяли тому, що А.Марущак погодився видрукувати свої твори.

Але й тут поет залишився на рівні своєї художньої висоти. Він учинив так, як мав зробити справжній митець: відібрав найцінніші поезії з усього, що ним написано, ще не раз доопрацював їх перед виходом "у люди", і лише тоді випустив двома збірками.

"Утоли мои печали..." й "Вольный стиль" – це діалогія. У поетичних циклах і настроях. Перша книжка відзначається мінорністю, журливістю. Друга – елегійною, філософською розміреністю. І перша й друга – рівноталановиті, рівновикінчені.

Заради таких видань існує літературний процес, заради таких збірок живуть митці, заради таких мистецьких подій люди чекають на завтрашній день. Коли книжки створюються десятиліттями, вони не можуть жити протягом лише кількох днів, тижня, місяця; вони й читаються довго.

Анатолій Марущак – вишуканий і витончений поет. Він працює з настроєвим словом і тонкою думкою. Сказати, що він не визнає прямої поетичної мови, було б дуже прямолінійно. Він майстерно уникає того, що раніше, років двадцять-тридцять тому, прийнято було називати "ідейністю". Йому властива манера позачасової класичності. Його вірші – як откровення душі й розуму, як сповідь минулого й майбутнього, як філософія космосу серця. Він пише інтелігентно й культурософськи.

А.Марущак – продовжувач традицій Г.Сковороди й У.Уїтмена, Лесі Українки й А.Ахматової, О.Олеса й Б.Пастернака. Йому притаманні ажурність стилю, імпресіоністичність думки, візерунковість образу. Він добре відчувається у бароковій витонченості, елегійній ритміці, асоціативній символіці.

Поетична діалогія Анатолія Марущака гарна тим, що її непросто аналізувати. Справжню поезію (на відміну від прози, драматургії, де рацію, хоча й не будемо перевищувати його значення, відіграє більш вагому роль) аналізувати майже неможливо, а то й невдячно. Коли пишеш про такі твори, то відчуваєш, наскільки вони майстерно виконані й що найменший дотик, особливо невважений, необережний, спроможний заподіяти шкоду в їх сприйнятті. Писати про поетичні шедеври є сенс під кутом передачі їхньої особливості й обачливої інтерпретації.

А.Марущак — художник пластичної лірики. Пластика – основний мистецький засіб, до якого він вдається. Й у цьому плані йому немає аналогів у таврійській літературі. Він пластик, єдиний пластик і завжди пластик у сучасній таврійській культурі. Пластика як форма мислення відлунує з кожної його сторінки й звучить у кожній його поезії. Пластикою одухотворені ненав'язливі каскади метафор, малюнки спогадів, філософські

медитації, якими щедро насичені обидві книжки.

Дилогія завжди передбачає певний варіант хронікальності. Поетична хроніка А.Марущака розгортається перед нами неначе плавний і пластичний відеофільм – неквапливий, ґрунтовний, мудро змонтований. За одними кадрами життя йдуть інші, одні інтонаційні сюжети змінюються іншими.

Неквапливість – одна з визначальних якостей його творчості. Неквапливо – значить майстерно, продумано, довершено. Неквапливість – це особливість його рядка, настроєвої течії, розвою поетичної думки. Неквапливість не є повільністю або розміреністю. Вона не обмежується характером поетичного поступу. Це ставлення до мистецтва й до мистецтва в собі.

Збірки "Утоли мои печали..." та "Вольный стиль" належать до розряду ліричних медитацій. Поет створює особливий стан ліричного героя, коли той перебуває у вимірі минулого-сьогодення. Ліричний персонаж неначе водночас занурюється у сцени дитинства, молодих років і переживає важливі моменти недавнього життя. Він медитує виразність, неповторність природи й м'яко переживає хвилини кохання. Поет створює медитації-спогади, медитації-сценки, медитації-роздуми.

А.Марущак – людина й митець неабиякої духовної культури. У його віршах синтезовано досвід російської поезії "срібного віку", української інтимно-мелодійної лірики, східних візерункових мініатюр.

Образ і позиція автора у поезіях "Утоли мои печали..." та "Вольного стиля" контрастно відрізняються від усього, з чим ми зустрічалися на кону вітчизняної поезії. А.Марущак у своїх віршах не утверджує, тим більше не пропагує і вже зовсім не відстоює своє бачення світу. В цьому для нього немає ніякої необхідності. Він не дивиться на поезію як на боротьбу й нікому не збирається протистояти або, ще гірше, від когось захищатися.

Наявність боротьби – це вже ознака проблеми, яку людина не може розв'язати; це симптом невпевненості, самозізнання у тому, що в її свідомості є "ахілесова п'ята" – схильність до конфліктів й конфронтації; це лакмусовий папірець внутрішньої декомпенсованості.

В Анатолія Марущака інша позиція. Він ініціює свої поетичні почуття, спостереження, погляди. Він зовсім не наполягає на тому, щоб вони обов'язково поділялися. Поет дає можливість читачеві-співрозмовникові прийняти чи не прийняти його, поетові, підходи. І в цьому я вбачаю справжній мистецький демократизм поетичної культури А.Марущака і його мистецьку новизну.

Поезії не обов'язково бути фронтом, полем битв, ареною протистоянь. Мистецтво в своєму ідеалі має бути очищеним від соціальної чи будь-якої іншої кон'юнктури. Мистецтво – це образна самосвідомість, що уникає старіння.

Сила поезій, що складають дилогію А.Марущака, полягає в тому, що їх написано не зовнішньо-соціумним часом, а внутрішнім, сердечним часом митця, годинником його серця.

Інтонації книжок "Утоли мои печали..." та "Вольный стиль" ніколи не перевищують

межі художніх принципів їх автора. Вони затишні, як чарівний промінь, м'які, як малюнок пастеллю, виважені, як слово мудрості, тендітні, як найдорожчий спогад, проникливі, як біль втрати, довірливі, як бесіда з другом, ніжні, як зізнання в потаємному. Мелодикою і ритмікою поет виражає віру в чари слова, у неосяжну душу мистецтва, у непересічність кожного дня й неповторність кохання.

Вірші А.Марущака є такими, яким є він сам – уважним до життєвої деталі, напрочуд делікатним, вишукано коректним, постійно творчим, тактовним, аналітичним, небагатослівним, чітким в організації справи, уважним до будь-якої думки, цінителем справжньої творчості, вірним ідеї духовної незалежності людини, пластичним у спілкуванні й критичних порадах, самовідданим у дружніх стосунках, романтичним реалістом, геніально скромним, чітким у соціальних уподобаннях і поглядах.

Анатолій Марущак належить до найбільш відомих людей Таврії кінця ХХ – початку ХХІ століття. Його впізнають на вулиці, його знає молодь, його голос часто лунає з екранів телевізорів, його передачі мають в Херсоні й області найширшу аудиторію. Його творчістю – журналістською, телевізійною, художньою – завжди рухає талант любові. Він сповідує "золоте правило життя": кохати для того, щоб жити, а жити не інакше, як у коханні. І тому так делікатно, так вражаюче просто звучать його афористичні рядки:

Незаметно час промчиться,
Но оставит в сердце боль
И заставит омрачиться
Час, не прожитый с тобой.
Год пройдет теченьем грустным,
Пробежит в толпе людской.
И покажется безумством
Год, не прожитый с тобой.
("Незаметно час промчиться...")

Збірки "Утоли мои печали..." та "Вольный стиль" – це не лише черговий мистецький успіх А.Марущака. На вихід цих двох книжок доцільно поглянути ширше. Це нове значне досягнення таврійської літератури. (На мій погляд, 1999 рік у нас, в художній Таврії, став роком Анатолія Марущака). У ній жили й живуть Микола Чернявський, Арон Копштейн, Євген Фомін, Володимир Куликівський, Іван Григурко. А відтепер у ній живе й Анатолій Марущак – людина, яку я добре знаю і люблю.

На терені України мистецької Анатолій Марущак працює далеко не один десяток років – з кінця 70-х років ХХ століття. За цей час змінилося багато політиків, сталося чимало поворотів "вправо" й "вліво", українське суспільство "денаціоналізувалося" під прапорами інтерідей і так само успішно "націоналізувалося". Люди змінювали кольори, маски, погляди. Проте незмінною залишилася творча самоспрямованість А.Марущака — телеведучого, редактора, автора відеофільмів, прозаїка й одного з найпроникливіших таврійських поетів, ліричними творами якого могла б пишатися будь-яка європейська література.